

ชื่อโครงการ : อุตสาหกรรมขนาดย่อมในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย

ชื่อผู้วิจัย : นายอภิเสก ปิ่นสุวรรณ และคณะ

หน่วยงานที่สังกัด : ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แหล่งทุนอุดหนุนการวิจัย : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีที่เสร็จ : 2547

งานวิจัยนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้าง การกระจายตัว และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมขนาดย่อมในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ตลอดจนศึกษาอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าว ที่มีต่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคตะวันตก และเพื่อวิเคราะห์ปัญหา รวมถึงข้อจำกัดในการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม ทั้งนี้เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมในภูมิภาคตะวันตกต่อไป

อนึ่ง โรงงานอุตสาหกรรมในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 6,535 แห่ง กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ สถานประกอบการอุตสาหกรรมขนาดย่อม ที่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 กับกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งในปี พ.ศ. 2542 มีจำนวน 6,373 แห่ง ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างหลักที่นำมาใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสูงในภูมิภาคตะวันตก อันได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตรพื้นฐาน อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์อโลหะ และอุตสาหกรรมเครื่องมือและอุปกรณ์การขนส่ง โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม จำนวน 40 แห่ง ระหว่างเดือนพฤษภาคม- กรกฎาคม 2544 และให้ผู้ประกอบการ จำนวน 377 รายจากทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ตอบทางแบบสอบถาม ระหว่างเดือนสิงหาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2544

ภูมิภาคตะวันตกมีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความพร้อมของฐานทรัพยากรการผลิต อันได้แก่ วัตถุดิบทางการเกษตร การประมง และทรัพยากรธรรมชาติ มีระบบสาธารณูปโภคที่พร้อม เช่น ระบบชลประทาน และการคมนาคมขนส่ง รวมทั้งการที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นตลาดที่สำคัญของประเทศ ทำให้อุตสาหกรรมในภูมิภาคตะวันตกมีความได้เปรียบเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยดังกล่าวข้างต้น อันได้แก่ การลดลงของพื้นที่การเกษตร ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และการเคลื่อนย้ายของประชากรในพื้นที่ โดยเฉพาะวัยแรงงาน ส่งผลให้ศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมลดลง

จากการวิจัยพบว่า 1.1. ภาคการเกษตรมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อลักษณะโครงสร้าง และการกระจายตัวของอุตสาหกรรมขนาดย่อมในภูมิภาคตะวันตก อย่างไรก็ตาม ภูมิภาคนี้ เริ่มลดบทบาทลง กล่าวคือ อุตสาหกรรมเกษตรพื้นฐาน และอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักในภูมิภาคนี้ เริ่มลดบทบาทลง กล่าวคือ อุตสาหกรรมเกษตรพื้นฐานมีการขยายตัวในอัตราที่ต่ำมาก และลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกัน อุตสาหกรรมที่ไร้ทุนและเทคโนโลยีสูงเริ่มเข้ามาแทนที่ โดยแหล่งอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ระหว่างเขตอำเภอเมืองราชบุรี โทธาราม และ บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี อำเภอท่าม่วง ท่ามะกา และอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีจำนวนโรงงานกว่า 1,740 โรง หรือกว่าร้อยละ 37 ของโรงงานทั้งภูมิภาค

1.2. ปัจจัยในการดำเนินการของอุตสาหกรรมขนาดย่อมในภูมิภาคมีแนวโน้มดีขึ้นในหลายๆ ด้าน เช่น ระดับการศึกษาของผู้ประกอบการ และแรงงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อดำเนินการ โดยเฉพาะปัญหาเรื่องการขาดแคลนวัตถุดิบทางการเกษตร ที่มีผลสำคัญทำให้สถานประกอบการหลายแห่งต้องเลิกกิจการ การที่แรงงานรุ่นใหม่ไม่สนใจทำงานในกิจการขนาดย่อม การขาดแคลนทุนหมุนเวียน รวมทั้งผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาสูงขึ้นให้ความสนใจการดำเนินกิจการขนาดย่อมน้อยลง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกษตรพื้นฐาน

1.3. นโยบายและมาตรการของรัฐในด้านการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม ในรูปของความช่วยเหลือทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการเงิน มีน้อยมาก สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งคือการได้รับจากรัฐส่วนใหญ่ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการอบรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน นอกจากนี้ การที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่ทราบถึงบริการต่างๆ ของรัฐ การที่รัฐขาดแคลนบุคลากร และงบประมาณ ตลอดจนการที่สำนักงานของรัฐตั้งอยู่ในส่วนกลางหรือบางพื้นที่ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคของผู้ประกอบการ และกิจการในการขอเข้ารับบริการของรัฐ

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมขนาดย่อมในภูมิภาคตะวันตกกับภูมิภาคอื่นๆ พบว่า ปัจจัยการผลิต เช่น วัตถุดิบ และแรงงาน ส่วนใหญ่ได้จากภายในภูมิภาค โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกษตรพื้นฐาน ในขณะที่อุตสาหกรรมหลักอื่นๆ มีการพึ่งพิงปัจจัยการผลิตจากภูมิภาคอื่นค่อนข้างสูง เช่น อุตสาหกรรมเครื่องมืออุปกรณ์การขนส่ง นอกจากนี้ยังพบว่า ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมในภูมิภาคนี้มากที่สุดคือ เทคโนโลยีการผลิต ซึ่งส่วนใหญ่จะได้จากกรุงเทพมหานคร และจากต่างประเทศ

3. จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมขนาดย่อมในภูมิภาคตะวันตกมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นหลายด้าน แต่มีแนวโน้มที่จะลดบทบาทลงในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากประสบปัญหา และอุปสรรค

ต่างๆ เช่น การจัดหาวัตถุดิบโดยเฉพาะทางการเกษตร การขาดแคลนแรงงานในอุตสาหกรรมบางประเภท และการขาดเงินทุนหมุนเวียนเป็นต้น

4. ดังนั้นเพื่อที่จะพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมในภูมิภาคตะวันตก รัฐจึงควรเข้ามา มีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาต่างๆ ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งการบริการข้อมูลให้มากขึ้น โดยเฉพาะข้อมูลด้าน เทคโนโลยีการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตลาด ผ่านการอบรม การสัมมนา และการให้คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการ

Title : Small industries in the western region of Thailand
Researcher : Mr. Apisek Pansuwan and others
Office : Department of Geography , Faculty of Arts , Silpakorn University
Source of fund : Research and Development Institute of Silpakorn University
Year : 2004

This research was to study the structure and factors related to the distribution of small industries in the western region of Thailand. The study also includes the influence of the factors on the small industries located both inside and outside the western region, their problems and limitation so as to use the results of this study as guidelines to further develop small industries in the western region of Thailand.

There are 6,535 industries in the western region of Thailand. The population of this study were 6,373 registered industries, following the Factory Act 1992 of the Ministry of Industry. The samples were 40 industries from a group of agricultural-based industry, food industry, non-ferrous production industry, transportation devices and equipment industry which played an important role in the western region. The data was collected by interviewing the manufacturers from 40 industries from May to July 2001. The questionnaires were administered to 337 manufactures of all industries from August to December 2001.

The western region has a significant capability for industrial development because it owns the completion of natural resources base such as agricultural raw materials, aqua culture, natural resources, and also the completion of infrastructures such as irrigation and transportation system. The industries in the western region gained more advantages than those in other regions because the region itself is nearby Bangkok, the major market of the country. Nevertheless, the changes of the above-mentioned factors concerning the reduction of the agricultural area, the deterioration of natural resources, the migration of population, especially the labor-aged population lead to the decline of the development potential.

It was found that (1.1) The agriculture has dramatic effect on the structure and the distribution of the small industries in the western region. However, the major industries which are agricultural-based industries and food industries started to decrease their roles. That is to say, the agricultural-based industries that have low expansion and decrease rapidly in numbers have been replaced by the high investment and high technology industries. Most industrious areas are between Muang Ratchaburi, Phodharam and Ban Pong Districts in Ratchaburi and Thamuang, Thamak and Muang Kanchanaburi Districts in Kanchanaburi. There are more than 1,740 factories, which is 37% of all factories in the region.

(1.2) The managerial factors of the small industries such as the educational level of the manufacturers and labors tend to be better. Nonetheless, it was found that there are many factors which effect the manufacture, especially the problems of the lack of agricultural raw materials which cause many manufacturers stop their enterprises. The new-generation labors are not interested in working in small enterprises. There is the lack of rotated fund. Also the high-educated new-generation manufacturers pay less attention to small industry, especially to the agricultural-based industry.

(1.3) The policies and strategies of the government to promote and develop industry in terms of the contribution in the development of product, marketing and finance are not enough. That is, what the manufacturers got from the government are the training courses, especially those focusing on safety in the workplace. In addition, most manufacturers do not know about the government services. The government lacks the limitation of personnel and budget and the government offices, moreover, are located in the central area or in only some areas. These are obstacles for the manufacturers to ask for government services.

(2) As for the analysis the information of the relationship between the small industries in the western region and others, it was found that the production factors, i.e. most raw materials and labor came from the region itself, especially the agricultural-based industry. Meanwhile, others main industries got the production factors from other regions including transportation devices and equipment industries. In addition, the limitation, which is the most important factor for industrial development, are the productive factors which comes from Bangkok and other countries.

(3) According to the above-mentioned data, the small industries in the western region have been developed in many ways and tend to decrease their roles in the future because of the problems and obstacles in the raw materials supply, the lack of labor in some kinds of industry and the lack of rotated fund.

(4) In order to develop and promote small industries in the western region, government should play the an important role in problem solving, promote research and development, provide more information, especially those in the productive technique, production development and marketing through training, seminar and being consultant of the manufacturers.